

כה:

ארוסה פרק רביעי סוטה

עין משפט
גור מצוה

מסורת הש"ס

בב א מ"י ס"ג מהל'
סוטה הלכה ב:

תוספות שאנין

וביה סברי לאו כגבוי דמי
הויא לה היא תובעת
כתובתה מספק דרילסא
ונאי הלכך אינווהיא והיא
ספק ואין ספק מציא מדי
דאי ועליה לבריא ואיה
שלא וינתה ל"ה מחלוקת
בעקרה והנה פ"ה
מחלוקת דפליג רבי
אליעזר ואמר (ל) ואיה
לקיימה היא ריבול לישא
אשה אחרת אבל אילונית
כי נמי ראויה לקיימה היא
מיהו לא שמיא מהאי
טעמא דראויה להריון
בעינן ועקרה ע"י סבה (ל)
וע"י

(א) ג"ל ואמר דיכל לישא אשה
אחרת כי בעקרה חקיה
דלכא למחר לא שמיא אלא
עשמה משום דלא חייב
לקיימה ענה פליג ר"א ואמר
וע"י

(ג) חקיה ממש דנת הריון
פיה קודם לכן אבל אילונית
מסתן אמה לקיימה היא ואלו
חייב.

משום דויקת נשואה עושה ספק נשואה אלמא דמספיקא אמרי ב"ש יתלוכו ולא מוקימי לכוהלו נכסי בחוקת יורשי האשה מטעם שער העומד לגבות כגבוי דמי י"ל גבי נפל הבית עליו ועל אצוי לא היו לכן נכסים אלא שהיא אומרת האב ראשון מת יורש הבן וישמעבדו לכתובתה הם ודאי נכסי האב לא עמדו מעולם נכח האשה ואעפ"כ כיון דאמר כגבוי דמי הרי הוא ספק אם האב מת ראשון ועמדו הנכסים בחוקתה או הבן מת ראשון ואין לה באותם נכסים כלום ובחוקת יורשין הן הלכך ספק הוא אם עמד שער שלה לגבות מאותן נכסים כלל הלכך חולקין וכן נפל הבית עליו ועל אשתו ספק אם היא מתה ראשונה יורשה הנפל שלא ניתנה לגבות מחיים אי נמי איספא יורשיה בזין מכתה וכן גבי שומרת יבם שמתה אמר האהל והללו בזין לירש והללו בזין לירש יתלוכו אבל הכא שהיא נחיים והכמוה ניתן לגבות לאחר מיתת הנפל דכיון דדמיא כגבויה על היורשין להביא ראייה שניתנה והכ"ג אומר בפרק השולך (יבמות דף נא:) רישא דלישתא לדידה הויא לה אימי ודאי ואינהו

ספק ואין ספק מציא מדי ודאי ספסא מתה הללו בזין לירש והללו בזין לירש: כי ב"רית ה"ל אוסריים או שותות או לא נושאית כתובתה. כפ"י החולק (ב"ש) מפרש מתוך שלל שותות לא נוטלת כתובתה ולא דיענא כנכסי זאן פולגי אמוראי בגמרא בחוקת מי בחוקת יורשי הנפל וכן קפרא מני הללו בזין לירש יתלוכו אבל הכא שהיא נחיים בחוקתה הן עומדים או דלמא כיון דאחרייתים היו על הנפל היו בחוקתה ולי"ש ושייכא בפלוגתא דהתם ובנכסי מלוג לא פליג ב"ה דאפי' גבי ספק מוקי לכו בחוקת יורשי האשה וכ"ש הכא דאפי' ודאי וינתה לא הפסידה כדאמר בפרק אלמנה נוזנית (בבב"ב דף קא) הויאלת משום שם רע נוטלת מה שבפניה ויולאה ופי' נכסי מלוג ואם תאמר מ"ש מתניתין מפלוגתא דרב הונא ורב יהודה ורב נחמן ור' יוחנן דפליגי בפ"ק דכתובות (דף יב:) מנה לי בידך והלא אמר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור ה"ג היא טוענת ברי אבל הוא אינו יכול לטעון טענת ברי וזהו מיוצא דרב הונא י"ל מאחר שהתורה עשאה ספק עד ששמה אינה יכולה לטעון טענת ברי ופולגתא דמתני' התם הנושא את האשה ולא מנא לה בתולים לא שייכא לה לכא דהאם אפילו ב"ש מודו דשמה איתו שער מעולם לא עמד לגבות שהרי הנפל טוען מקחו היה מקח טעות והכא לא שייך למימר ליתבי דב"ה העמד אשה על חוקתה ואימור לא וינתה שהרי רגלים (לדבר) שקינא לה ונסתרה והכתוב הויאלה מאומה חוקה ועשאה ספק:

ב"רית ה"ל שפיר העומד לגבות לאו כגבוי דמי. אי קשיא מהא דאמר בפ' המקביל (ב"ב דף קי.) יתומים אמרו אלו השבחנו וב"ה אומר אביכם השבית על מי להביא ראיה קבר רב הונא למימר ארעא בחוקת יתמי קיימא ועל ב"ה להביא ראיה אמר ליה הואו שבא הכי אמר ר' יוחנן על היתומים להביא ראיה מאי טעמא ארעא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגבי דמי ויתמי יתמי ראייה ושקול וי ר' יוחנן שבק בית הלל ועבד ככ"ש יש לתרץ הכא דהשיעבוד ענינו של כתובה עומד כספק לא קיימא ארעא לגוביינא אמרי ב"ה דלאו כגבוי דמי אמר ר' יוחנן על היתומים מודו לב"ה בקרקע ענינו שהוא משועבד לו ואינם מעבדין לפניו הקרקע הלכך אפילו בית הלל מודו דככה"ג כגבוי דמי ולא קיימא ארעא בחוקת יתמי וכיון דלא קיימא בחוקת יתמי על היתומים להביא ראיה מן השבח דומיא דעיר ואין דמיימי עליה ספק זה קודם ספק זה קודם קולן ונתן דמיא אלמא כיון דלמיקן קאי דבין אס קדם האילן בין אס קדם העיר קולן אלא שאם קדם האילן קולן ונתן דמיא אמרי ליה זיל קוך דמיא אייתי ראייה ושקול גבי ה"א ארעא נמי אמרי ליתמי הבו ליה ארעא לב"ה דהא לגוביינא קיימא ושבה אייתי ראייה ושקילו מפי מורי"ה: לאו כגבוי דמי. הכא לא שייכא כל הני פלוגתא דרבי מאיר ורבנן דפליגי בפרק השולך (ב"ב דף ק:) דכל העומד לבדו ר"ל ככזור דמי ופלוגתא דר' שמעון בן גמליאל ורבי פרק קמא דסנהדרין (דף טו.) ובפרק השולך (שולחן דף טז.) ככל העומד לגזוז ופלוגתא דרבי שמעון ורבנן בפרק המנחות והנסכים (מנחות דף קב:) כל העומד לזרוק כרוק דמי וכן לפדות ולשרוף דלאו כדחל מחימא נחוט להו דהכא כ"ע מודו דאמר ר' לאו כגבוי דמי והעומד ממון בחוקת בעליו שהרי לרבי דיינין ולאו כדמו הוא כדאמר ג' גבי גר מי יימר דמודקין ליה כי דינא וטעמא דר' מאיר ככאזרות דמיינן משום דבידו ואין לרבינן לגופן הלכך לא חשיב להו כקרקע והכי אמר בפרק צמחה המקשה (חולין דף עג.) גבי דיות הכלים דאין מטבילין אלא עד מקום מדה משום דעומדין ליקרץ וגבי שער העומד לגזוז אמר בפרק קמא דסנהדרין (דף טו.) דמודה רבי מאיר דלאו כגזוז דמי משום דאשכוחי אשבה כל מה דקאי ומיהו רבן שמעון בן גמליאל פליג ואמר כגזוז דמי דלא עביד איניש דשביק ליה והוי דרבי שמעון טעמא אחריתא אית ביה ולא אמר אלא במקום מצוה כגון זריקה דס' ופדיית פרה כשנאלא אחרת נאה ממנה ושייפתה אבל בהני דרבי מאיר ורבנן"ג לא שייך האי טעמא והא דאמר גבי שופר של עבודת כוכבים בפרק ראויה בית דין (ר"ה דף מה.) וגבי לולב של אשירה (פסיה דף לא:) ומעטל בפרק מצות חליצה (יבמות דף קב:) כתומי מכתת שיעוריה אפי' רבנן מודו משום דאיסור הנאה הוא ולא הוי אלא כעפרא דארעא בעלמא וליכא שיעורא ופרה חובת הקדש מהני זרין עיון כלאי הכרס אמאי מטמאין טומאת אוכלים ולא אמר כתומי מכתת שיעוריה הלכך ליכא לדמיוי והא דאמר בפרק גערה (בבב"ב דף עג.) כל העומד לקזור קצור דמי התם טעמא דלא תקנו לב"ה לגבות אלא דבר ה"רין לקרקע קלת וכן פירש רש"י (ב"ב טו:) שבה המגיע לכתפיים שעומד בקרוב לקזור זרין עדיין קלת לקרקע: ב"רית"ב' הפקנא א"רובתה. כך ברייתא זו שנויה בתוספתא (פ"ה) המקנא לארוסתה יבם שלו אם משכנסה נסתרה או שותה או לא נוטלת כתובה הרובא שנשא עקרה או זקניה ויש לו אשה ובנים או שותה או לא נוטלת כתובתה (א) ומעוברת ענינו או מניקת ענינו או שותה או לא נוטלת כתובתה) כהנא לוייה וישראלית שנשאו לכהן ללוי וישראלית נמורת למזור נמינה לנתין ואשת גר לגר ועבד משוחרר והאילונית או שותה או לא נוטלת כתובתה רבי שמעון בן אלעזר אמר אילונית לא שותה ולא נוטלת כתובתה שג"ו ונקמה ונערה ורע שראוי לירע פרט לאילונית שאינה ראויה להורע אבל המקנא לארוסתה ולשומרת יבמות שלו עד שלא נכסה נסתרה לא שותה ולא נוטלת כתובתה הרובא (א) ושנשא עקרה חקיה ואין לו אשה ובנים לא שותה ולא נוטלת כתובה מעוברת חבירו ומניקת חבירו לא שותה ולא נוטלת כתובה) רבי אליעזר אומר יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן: (א) [שנשא

וב"ה סברי שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי: מעוברת חבירו כו': אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא מחלוקת בעקרה וחקיה אבל אילונית דברי הכל לא שותה ולא נוטלת כתובתה שנאמר ונקמה ונערה ורע מי שדרכה להזריע יצאה זו שאין דרכה להזריע מיתבי (א) המקנא לארוסתה ולשומרת יבם שלו אם עד שלא נכסה נסתרה לא שותה ולא נוטלת כתובתה מעוברת

ובנים הלל סברי לאו כגבוי דמי. והויא לה היא תובעת מספק דלמא זאי הלכך איניהו ודאי והיא ספק ואין ספק מציא מדי ודאי ועליה להביא ראייה שלא וינתה: מפלוגתא. דפליג ר"א ואמר יכול לישא אחרת כו': בעקרה וקניס. דליכא למימר אינה שותה אלא טעמא משום דלא חייב לקיימה ענה פליג ר"א ואמר ראייה לקיימה היא דיכול לישא אשה אחרת: אבל אילונית. נמי נמי דראייה לקיימה מיהו לא שמיא מהאי טעמא

דראייה להריון בעינן ועקרה על ידי מכה חקיה מייא דנת הריון היא קודם לכן אבל אילונית מצטן אמה לקייה היא ולא חויא: (א)

דלמא זאי הלכך איניהו ודאי והיא ספק ואין ספק מציא מדי ודאי ועליה להביא ראייה שלא וינתה: מפלוגתא. דפליג ר"א ואמר יכול לישא אחרת כו': בעקרה וקניס. דליכא למימר אינה שותה אלא טעמא משום דלא חייב לקיימה ענה פליג ר"א ואמר ראייה לקיימה היא דיכול לישא אשה אחרת: אבל אילונית. נמי נמי דראייה לקיימה מיהו לא שמיא מהאי טעמא דראייה להריון בעינן ועקרה על ידי מכה חקיה מייא דנת הריון היא קודם לכן אבל אילונית מצטן אמה לקייה היא ולא חויא: (א)

(א) [תוספ' פ"ה, ב] [אין לעיל במשנה, ג] [נקדישין ס"ג:] (ד) [וע"י היעזר סו"ט] כ"ק נה: ד"ה שבת ותוס' כ"ב מב: ד"ה שבת, (ה) רש"י, (ו) [רש"י,]

תורה אור השלם
1. ואם לא נטמאה
האשה ועודנה הוא
ונקמה ונערה ורע
במדה רב כח

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה לאו וכי
דכבוערות דמיינן: